

บทบรรณาธิการ เล่ม ๑๖

หนังสือรวมคำบรรยายเล่มนี้เป็นเล่มสุดท้ายของภาคการศึกษานี้ ซึ่งแสดงว่าใกล้จะถึงวันสอบแล้ว ขอให้นักศึกษาทุกคนเตรียมพร้อมสำหรับการสอบเพื่อความสำเร็จในชีวิตของนักศึกษาเอง

ก่อนอื่น บรรณาธิการขอแก้ไขข้อความที่พิมพ์ผิดพลาดในบทบรรณาธิการ เล่มที่ ๑๕ ในหน้า ๒ บรรทัดที่ ๗ ข้อความว่า “โดยจำเลยทั้งสองได้เข้าไปในห้องพัก” ขอแก้ไขเป็น “โดยจำเลยทั้งสองไม่ได้เข้าไปในห้องพัก”

คำถาม การหักกลบลบหนี้ระหว่างกันนั้นจะต้องได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่งก่อนหรือไม่ และคำว่าการนี้ที่ยังมีข้อต่อสู้ซึ่งจะนำมาหักกลบลบหนี้กันไม่ได้นั้น มีความหมายอย่างไร

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๖๓/๒๕๔๘ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติถึงเรื่องการหักกลบลบหนี้ไว้ว่า ถ้าบุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกันโดยมูลหนี้อันมีวัตถุประสงค์เป็นอย่างเดียวกัน และหนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดชำระชำระแล้ว ท่านว่าลูกหนี้ฝ่ายใดฝ่ายยอมจะหลุดพ้นจากหนี้ของตนด้วยหักกลบลบกันได้เพียงเท่าจำนวนที่ตรงกันในมูลหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้น... จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ไม่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขไว้แต่ประการใดว่า การหักกลบลบหนี้ระหว่างกันนั้นจะต้องได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่งก่อน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าบริษัทบ้านบางปะอิน จำกัด เป็นลูกหนี้ค่าสินค้าแก่โจทก์โดยมีจำเลยเป็นผู้ค้าประกันในหนี้ดังกล่าวและเมื่อหนี้ดังกล่าวถึงกำหนดชำระแล้ว แต่บริษัทบ้านบางปะอิน จำกัด ลูกหนี้ไม่ยอมชำระ จึงถือว่าลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ จำเลยซึ่งเป็นผู้ค้าประกันมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้แก่โจทก์แทนลูกหนี้ และจำเลยตกเป็นลูกหนี้ของโจทก์ตั้งแต่วันที่บริษัทบ้านบางปะอิน จำกัด ลูกหนี้ผิดนัดเป็นต้นไป ในขณะที่เดียวกัน โจทก์ก็เป็นลูกหนี้ของจำเลยตามมูลหนี้ตัวสัญญาใช้เงินซึ่งหนี้ดังกล่าวก็ถึงกำหนดชำระแล้วเช่นกัน เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าขณะที่จำเลยทำสัญญาค้าประกันหนี้ที่บริษัทบ้านบางปะอิน จำกัด มีอยู่ต่อโจทก์นั้น ทั้งสองฝ่ายได้แสดงเจตนาไม่ให้นำหนี้ที่มีอยู่ต่อกันนั้นมาหักกลบลบกัน จำเลยจึงมีสิทธิที่จะนำหนี้ดังกล่าวมาหักกลบลบกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากโจทก์แต่ประการใด

ที่โจทก์ฎีกาว่า หลังจากที่มีจำเลยมีหนังสือแสดงเจตนาขอหักกลบลบหนี้มายังโจทก์ โจทก์มีหนังสือโต้แย้งการแสดงเจตนาขอหักกลบลบหนี้ตามเอกสารหมายเลข ๗ ไปยังจำเลย หนี้ที่จำเลยนำมาหักกลบลบหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ที่มีข้อต่อสู้นั้น เมื่อได้พิเคราะห์ข้อความในเอกสารหมายเลข ๗ แล้ว ข้อความดังกล่าวมีใจความว่า โจทก์มีความเห็นว่าการแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้ของจำเลยไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักการของการปรับโครงสร้างทางการเงินของบริษัทโจทก์ ซึ่งจะมีผลทำให้จำเลยได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่น ๆ นอกจากนี้ โจทก์ยังไม่ได้เรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญาค้าประกัน จำเลยจึงไม่สามารถที่จะขอหักกลบลบหนี้ดังกล่าวได้ โจทก์ขอสงวนสิทธิที่จะเรียกร้องหนี้ค่าสินค้าจากลูกหนี้โดยตรงก่อนที่จะเรียกร้องจากจำเลยผู้ค้าประกัน เห็นว่า หนี้ที่ยังมีข้อต่อสู้ที่นำมาหักกลบลบหนี้ไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔๔ นั้น หมายถึงหนี้ที่ฝ่ายหนึ่งอ้างแล้วอีกฝ่ายหนึ่งมีข้อโต้แย้งไม่ยอมรับในข้อสาระสำคัญ ซึ่งมีผลกระทบต่อถึงความรับผิดในหนี้ดังกล่าวหรือจำนวนหนี้ที่จะต้องรับผิด ซึ่งข้อความในเอกสารหมายเลข ๗ หาได้

มีข้อความตอนใดที่เป็นกรปฏิเสศความรับผิดชอบหรือโต้แย้งจำนวนหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบแต่อย่างใดไม่ กรณีจึงฟังไม่ได้ว่าหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ยังมีข้อต่อสู้อยู่ดังที่โจทก์ฎีกา

คำถาม ทรัพย์สินซึ่งได้ให้ไว้หลังวันทำสัญญา ถือเป็นมัดจำหรือไม่ สิ่งมีค่าอื่นซึ่งมีค่าในตัวเองเช่น เชื้อคจะมอบให้แก่กันเป็นมัดจำได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

(ก) คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๑๒๒/๒๕๔๙ คำว่า "มัดจำ" ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๗ คือ ทรัพย์สินซึ่งได้ให้ไว้ในวันทำสัญญา ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ให้ไว้ในวันอื่น" สัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน ข้อ ๓ ระบุว่าในวันทำสัญญาโจทก์ผู้จะซื้อได้วางเงินมัดจำไว้ส่วนหนึ่งเป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือจำนวน ๙๑๔,๐๐๐ บาท จะชำระเป็นงวดรายเดือน จำนวน ๑๐ เดือน ดังนั้นเงินที่วางมัดจำไว้ในวันทำสัญญาดังกล่าวจึงมีเพียง ๑๐,๐๐๐ บาท เท่านั้น ส่วนเงินค่างวดที่โจทก์ชำระให้แก่จำเลยทั้งสามอีก ๑๐ งวดเป็นเงิน ๑๗๐,๐๐๐ บาท นั้น แม้ตามสัญญาจะระบุว่าเป็นส่วนหนึ่งของเงินมัดจำ ก็ไม่ใช่เงินมัดจำตามความหมายดังกล่าว แต่เป็นเพียงการชำระราคาที่ดินบางส่วน เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาและจำเลยทั้งสามบอกเลิกสัญญาแก่โจทก์แล้ว สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินดังกล่าวจึงเป็นอันเลิกกัน จำเลยทั้งสามจึงมีสิทธิรับเงินมัดจำจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๘ (๒) ส่วนเงินที่โจทก์ชำระค่าที่ดินบางส่วนดังกล่าว จำเลยทั้งสามต้องให้โจทก์กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๙๑ แต่การที่โจทก์และจำเลยทั้งสามตกลงกันให้รับเงินดังกล่าวได้ตามสัญญาข้อ ๑๓ ข้อตกลงดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับที่กำหนดเป็นเงินตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๙ ถ้าสูงเกินส่วนศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๘๓ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๐๑/๒๕๔๗ โจทก์ชำระเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ให้แก่จำเลยในวันจองและจำนวน ๑๒๐,๐๐๐ บาท ในวันทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านพร้อมที่ดิน ดังนั้น เงินจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท จึงเป็นทรัพย์สินที่โจทก์ได้ให้แก่จำเลยแล้วในวันทำสัญญา เพื่อให้จำเลยยึดไว้เป็นการชำระหนี้บางส่วน และเป็นประกันการที่จะปฏิบัติตามสัญญาจึงถือเป็นมัดจำ ส่วนหลังจากวันทำสัญญาจะซื้อจะขายแล้ว โจทก์ยังผ่อนชำระให้แก่จำเลยรวม ๑๒ งวด เป็นเงิน ๘๔๐,๐๐๐ บาท ย่อมไม่อาจถือเป็นมัดจำ แต่เป็นเพียงการชำระราคาบ้านและที่ดินบางส่วน ดังนั้น เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาและจำเลยบอกเลิกสัญญาแก่โจทก์แล้ว สัญญาจะซื้อจะขายดังกล่าว จึงเป็นอันเลิกกัน จำเลยจึงมีสิทธิรับมัดจำจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๘ (๒) และเมื่อสัญญาจะซื้อจะขายเลิกกัน เงินที่โจทก์ชำระค่าบ้านและที่ดินบางส่วนดังกล่าวต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิมตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๙๑ การที่โจทก์จำเลยตกลงกันว่าถ้าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา เมื่อจำเลยบอกเลิกสัญญาแล้วให้เงินที่โจทก์ชำระมาแล้วทั้งหมด ตกเป็นของจำเลยได้นั้น ข้อตกลงดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับที่กำหนดเป็นจำนวนเงินตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๙ และถ้าเบี้ยปรับสูงเกินสมควร ศาลก็มีอำนาจลดลงให้เหลือเป็นจำนวนพอสมควรได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๓๔/๒๕๔๖ โจทก์ทำคำเสนอทางโทรสารของห้องพักระหว่างวันที่ ๖ ถึง ๑๒ มกราคม ๒๕๓๕ ไปถึงจำเลยเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ จำเลยทำคำสนอง ทางโทรสารตอบรับการจองห้องพักไปถึงโจทก์ในวันเดียวกัน สัญญาจองห้องพักจึงเกิดขึ้นในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ โจทก์โอนเงินค่าเช่าห้องพักงวดแรกตามสัญญาให้จำเลยในวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ และโอนเงินงวดที่ ๒ ให้จำเลยในวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ เงินที่โจทก์โอนให้แก่จำเลยภายหลังจากวันที่สัญญาจองห้องพักเกิดขึ้นแล้วจึงไม่ใช่มัดจำที่จำเลยจะพึงรับได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๘ (๒) เพราะไม่ใช่เงินหรือสิ่งใด

ที่โจทก์ให้จำเลยไว้ในวันเข้าทำสัญญา ทั้งไม่ใช่หลักประกันในการปฏิบัติตามสัญญา ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๗ เมื่อโจทก์บอกเลิกสัญญาของห้องพักเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๔ โจทก์และจำเลยต้องกลับสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๙๑ วรรคแรก สิทธิเรียกร้องให้คืนเงินอันเกิดจากการเลิกสัญญานี้ ไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ ต้องใช้อายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันบอกเลิกสัญญา ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๓๐ จะนำอายุความ ๑ ปี เรื่องลาภมิควรได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑๙ มาใช้บังคับไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๓/๒๕๓๘ มัดจำตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๗ จะต้องเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ให้ในวันทำสัญญานั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ให้ในวันอื่น สัญญาระบุ ในวันทำสัญญา ผู้จะซื้อได้ชำระเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๒ ชำระอีก ๓,๓๐๐,๐๐๐ บาท เฉพาะเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่ผู้ซื้อให้ผู้จะขายยึดเป็นประกันเท่านั้นที่เป็นมัดจำ ส่วนเงิน ๓,๓๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งชำระหลังวันทำสัญญา ไม่ใช่มัดจำ เป็นเพียงการชำระราคาค่าที่ดินบางส่วน

เงินที่จำเลยจะต้องใช้คืนโจทก์เพราะเลิกสัญญาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๙๑ ต้องคืนพร้อมดอกเบี้ย นับแต่เวลาที่รับเงินไว้ ส่วนโจทก์ซึ่งได้รับโอนที่ดินบางส่วนจากจำเลยมาแล้วก็ต้องโอนคืนเฉพาะที่ยังมีชื่อทางทะเบียนเป็นของโจทก์ ส่วนที่ดินซึ่งโจทก์ให้บุคคลภายนอกเป็นผู้รับโอนไปจากจำเลย โจทก์คงมีหน้าที่ต้องชดใช้ราคาที่ดินให้จำเลยทั้งสองแทนเพื่อไม่ให้เสื่อมเสียแก่สิทธิของบุคคลภายนอกซึ่งรับโอนโดยสุจริต พร้อมดอกเบี้ยอัตรานับจากวันที่โจทก์ให้บุคคลภายนอกรับโอน

(ข) **คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๗/๒๕๔๔** คำว่า มัดจำ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๗ มีความหมายว่าจะต้องเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ให้ไว้แก่กันเมื่อเข้าทำสัญญา ซึ่งอาจเป็นเงินหรือสิ่งมีค่าอื่นซึ่งมีค่าในตัวเอง สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินระหว่างโจทก์และจำเลยระบุว่า ในวันทำสัญญาผู้จะซื้อได้รับเงินจำนวน ๑,๗๘๘,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นการวางมัดจำไว้กับผู้จะขายโดยเงินมัดจำดังกล่าว จำเลยได้ส่งจ่ายเช็คลงวันที่ล่วงหน้า ๓ ฉบับ เมื่อเช็คเป็นตราสารซึ่งผู้ส่งจ่ายส่งธนาคารให้ใช้เงิน เมื่อทวงถามให้แก่ผู้รับเงิน จึงเป็นทรัพย์สินตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘ และเป็นสิ่งที่มีค่าในตัวเอง เพราะสามารถเรียกเก็บเงินหรือโอนเปลี่ยนมือได้จึงส่งมอบให้แก่กันเป็นมัดจำได้ แม้เช็คลงวันที่หลังจากวันทำสัญญา แต่เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยจึงมีความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔

คำถาม เงินที่วางไว้ในวันสั่งจองหรือเงินดาวน์เป็นมัดจำหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๘/๒๕๔๐ การที่โจทก์ได้วางเงินจองไว้แก่จำเลยที่ ๒ ย่อมถือได้ว่าเป็นการให้มัดจำและเป็นหลักฐานว่าได้ทำสัญญากันขึ้นแล้วตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๗ อีกทั้งตามใบจองได้ระบุ จำนวนเนื้อที่ดินที่โจทก์จองซื้อ ราคาที่ดิน แบบบ้านที่จะปลูกสร้างและราคาค่าก่อสร้าง ตลอดจนบริเวณของที่ดินที่จองซื้อกับระบุว่าดังเอกสารแนบท้าย ซึ่งตามแผนผังที่ดินที่ระบุที่ดินที่โจทก์จองซื้อคือที่ดินในสวนสี่ล้อมกรณีจึงมีสาระสำคัญครบถ้วน เป็นสัญญาจะซื้อจะขายอันบังคับจำเลยที่ ๒ ตามใบจองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๘๑/๒๕๔๑ แม้ใบสั่งจองบ้านและที่ดินฉบับพิพาทมีข้อความว่าโจทก์กับจำเลยจะทำหนังสือสัญญาซื้อขายกันเป็นลายลักษณ์อักษรต่อกันนับตั้งแต่วันสั่งจองเป็นต้นไป และโจทก์จำเลยยังไม่ได้ทำหนังสือสัญญาซื้อขายดังกล่าวกันก็ตาม แต่ใบสั่งจองฉบับดังกล่าวได้ระบุราคาขายบ้านและที่ดินดังกล่าวไว้และระบุว่าในวันสั่งจองโจทก์ได้วางเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท กับระบุถึงค่าโอนกรรมสิทธิ์ไว้ว่า

ผู้ซื้อและผู้ขายออกฝ่ายละครึ่ง แสดงให้เห็นเจตนาของจำเลยและโจทก์ว่าตกลงจะโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินดังกล่าวให้แก่กันต่อไป ใบสั่งจองบ้านและที่ดินจึงเป็นสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินระหว่างโจทก์กับจำเลย และเงินที่โจทก์วางในวันสั่งจอง จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินมัดจำอันเป็นพยานหลักฐานว่าสัญญาดังกล่าวได้ทำกันขึ้นแล้ว ทั้งเงินมัดจำนี้ยังเป็นประกันการที่จำเลยและโจทก์จะปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดิน นั้นด้วย ทั้งนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๗ และ ๔๕๖ วรรคสอง แห่ง ป.พ.พ. การจองบ้านและที่ดินจึงมิใช่นิติกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับก่อนที่จะไม่มีผลบังคับตามกฎหมายจนกว่าจะได้ทำหนังสือสัญญาซื้อขายกันเป็นลายลักษณ์อักษร

คำพิพากษากฎีกาที่ ๑๓๓๖/๒๕๔๕ เงินดาวน์ที่โจทก์ชำระให้แก่จำเลยในวันทำสัญญา ไม่ปรากฏว่าเป็นการให้ไว้แก่จำเลยเพื่อเป็นประกันการที่จะปฏิบัติตามสัญญา จึงต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของราคาที่ดินที่โจทก์ชำระให้แก่จำเลยล่วงหน้า มิใช่เงินมัดจำที่จำเลยจะรับได้

คำถาม สัญญาค้ำประกัน เป็นมัดจำหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษากฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ ๔๒๔๖/๒๕๔๙ จำนวนเงินตามหนังสือค้ำประกันของจำเลยที่บริษัท ล. ผู้รับจ้างนำไปมอบให้โจทก์ยึดถือไว้เพื่อเป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญา มิใช่เงินที่บริษัท ล. มอบให้โจทก์ทันทีขณะทำสัญญา แต่เป็นเพียงหลักประกันเบื้องต้นเพื่อที่จะให้โจทก์เชื่อได้ว่าบริษัท ล. จะปฏิบัติตามสัญญา และหากบริษัท ล. ผิดสัญญาโจทก์จะได้รับชดเชยค่าเสียหายจากจำเลยซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ผู้ออกหนังสือค้ำประกันนั้นแทน จำนวนเงินตามสัญญาไม่ใช่มัดจำที่บริษัท ล. ให้ไว้แก่โจทก์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๓๗๗ และ ๓๗๘ จึงมิใช่หลักประกันที่โจทก์จะรับได้ทันทีเมื่อบริษัท ล. ผิดสัญญา แต่จะถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายฐานผิดสัญญา และเป็นเพียงข้อตกลงที่ให้ความสะดวกในวิธีการบังคับชำระหนี้หากมี และจำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันบริษัท ล. ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ให้แก่โจทก์ตามสัญญาค้ำประกันเพียงเท่ากับความรับผิดที่บริษัท ล. ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เท่านั้น

คำพิพากษากฎีกาที่ ๖๙๕๕/๒๕๓๘ สัญญาค้ำประกันเป็นเพียงสัญญาซึ่งผู้ค้ำประกันผูกพันต่อโจทก์เพื่อชำระหนี้แทนจำเลยเท่านั้น มิใช่มัดจำตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๗ ที่โจทก์จะใช้สิทธิริบจำนวนเงินในสัญญาค้ำประกันในฐานะเป็นมัดจำได้ ฉะนั้น แม้สัญญาค้ำประกันจะเป็นเอกสารปลอม โจทก์ก็จะอ้างเป็นเหตุให้จำเลยรับผิดชอบใช้เงินตามจำนวนในสัญญาค้ำประกันแก่โจทก์ไม่ได้ หากโจทก์ได้รับความเสียหายจากการปลอมและใช้สัญญาค้ำประกันปลอมอย่างไร ก็เป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องไปเรียกค่าเสียหายเอาจากผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป

ขอให้นักศึกษาทุกคนประสบความสำเร็จสอบได้เป็นเนติบัณฑิต สมดังที่ตั้งใจไว้ทุกคน

นายประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์

บรรณาธิการ